ประมวลบทมาตรา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๔๗๕

~~~~~~~~~~~~

ชำร่วยเป็นที่ระลึก

ในงานพระราชทานเพลิงศพ

พระทิพย์ประชา (อุปถัมภ์ สุนทรสุต)

วัดไตรมิตต์วิทยาราม จังหวัดพระนคร

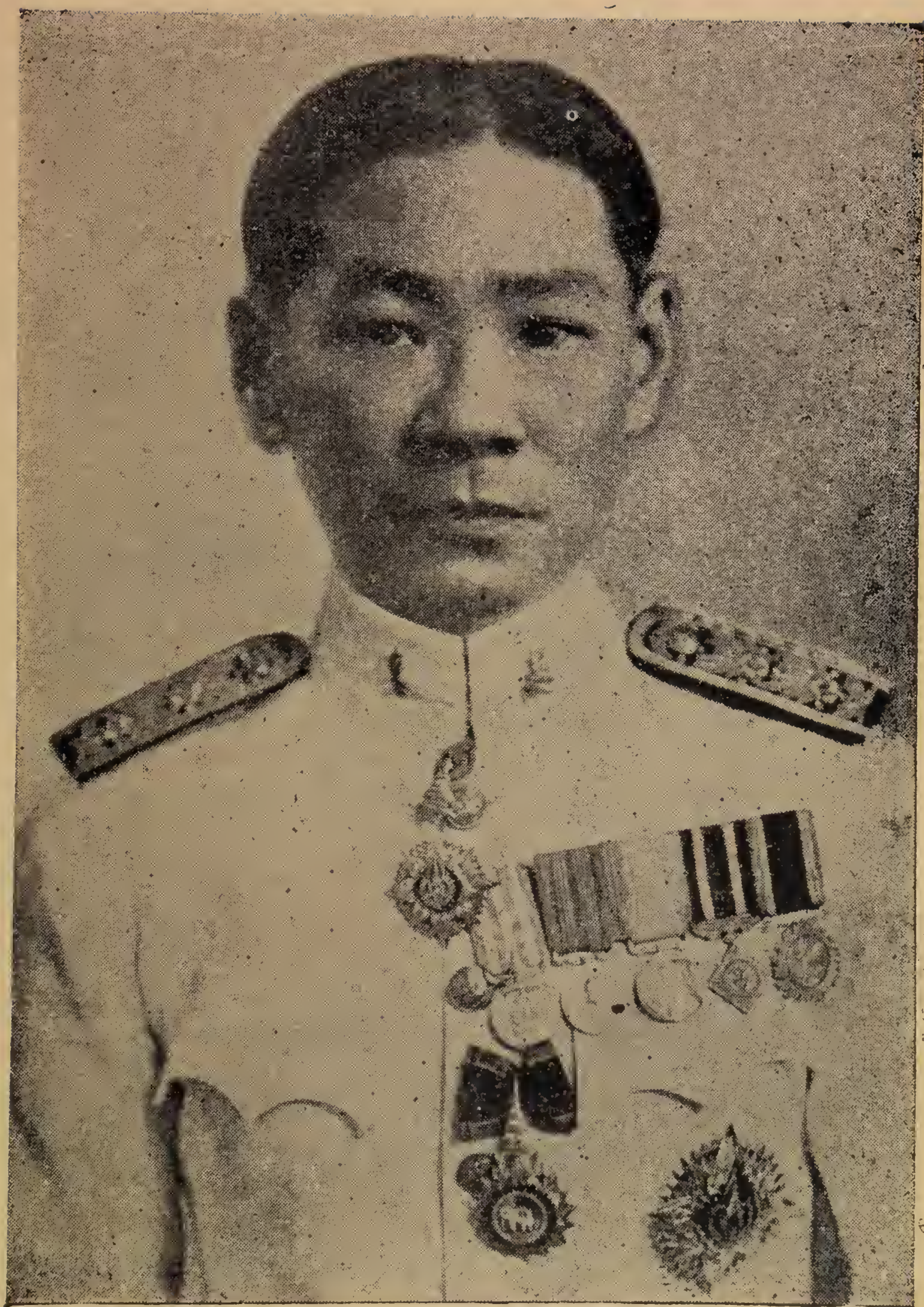
เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๔๙๕
~~~~~~~~~~~~

พระทิพยประชา

(ยุปถั่นกี่ สนทาตุล)

ชาตะ ๒๐ ตค. ๒๔๓๑ มรณะ ๒๔ ส.ค. ๒๕๐๕

พระทิพย์ประชา

(อุปถัมภ์ สุนทรสุต)

ชาตะ ๒๒ ก.ค. ๒๔๓๗ มรณะ ๑๒ ม.ค. ๒๔๙๕

คำนำ

ในงานพระราชทานเพลิงศพ พระทิพย์ประชา (อุปถัมภ์ สุนทรสุต) ญาติที่เคารพรัก และมีพระคุณแก่ข้าพเจ้าเป็นอันมาก ภริยาและบุตรของท่านปรารภใคร่จะพิมพ์หนังสือชำร่วยแก่ท่านที่กรุณามาในงานนี้ ข้าพเจ้าจึงยินดีรับภาระนี้โดยตลอด เพื่อเป็นการสนองพระคุณท่านที่ล่วงลับไปแล้ว ส่วนที่จะพิมพ์หนังสือว่าด้วยเรื่องอะไรจึงจะเหมาะสม ข้าพเจ้าได้เรียนขอร้องให้ คุณหลวงการุณย์นราทร ญาติที่เคารพ ช่วยเป็นธุระจัดหาให้ คุณหลวงการุณย์นราทร แจ้งว่ากำลังประมวลมาตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช ๒๔๗๕ ตามที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมใหม่นั้นขึ้นไว้ เพื่อสดวกต่อการอ่านและการศึกษาหาความเข้าใจ ถ้าจะนำมาตีพิมพ์ชำร่วยในงานนี้ก็ดูจะเหมาะสมและบังเกิดประโยชน์แก่ผู้ได้รับ แม้ไม่มากก็น้อย ข้าพเจ้าเห็นชอบด้วยตามคำแนะนำ จึงขอรับต้นฉบับมาจัดพิมพ์ขึ้นเป็นหนังสือนี้ ขอขอบคุณ คุณหลวงการุณย์นราทร เป็นอย่างยิ่ง

ขอบรรดากุศลทั้งหลายที่มวลหมู่ญาติได้บำเพ็ญในครั้งนี้ ตลอดจนอานิสงส์ซึ่งหากว่าจะพึงมีการจัดตีพิมพ์หนังสือนี้ขึ้นบ้างแล้ว จงเป็น

บุญญฤทธิ์ อำนวยวิบากสมบัติ ศุภอรรถอิฏฐวิบุลมนุญผลแด่ พระทิพย์
ประชา (อุปถัมภ์ สุนทรสุต) หากวิญญาณสิงสถิตย์ ณ สถานใด
ขอจงได้รับ บรรดากุศลทั้งหลายนี้ ตามควร แก่คตินิยม ในสัมปรายภพทุก
ประการเทอญ.

นาวาอากาศตรี สำรวจ กาญจนสิทธิ์

วันที่ ๙ เมษายน ๒๔๙๕

ประวัติสังเขป

พระทิพย์ประชา (อุปถัมภ์ สุนทรสุต)

พระทิพย์ประชา เกิดเมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๔๓๗ ณ บ้านพลิ้ว จังหวัดจันทบุรี เป็นบุตรคนเดียวของ นางแตงแกว และนายเบี้ยน สุนทรสุต ทนายความผู้มีชื่อเสียงในจังหวัดนั้น ในชั้นต้นได้เล่าเรียนในวัด และโรงเรียนราษฎร์ ต่อมาได้ศึกษาในโรงเรียนวัดจันทนาราม จังหวัดจันทบุรี อายุได้ ๑๔ ปี ก็สอบไล่สำเร็จชั้นประถมบริบูรณ์จาก โรงเรียนนั้น อันเป็นชั้นศึกษาสูงสุด ในจังหวัดจันทบุรีในสมัยนั้น แล้วมาสมัครเป็นนักเรียนกฎหมายในโรงเรียนกฎหมายกระทรวงยุติธรรม สอบไล่วิชากฎหมายได้ชั้นเนติบัณฑิตเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖ มีอายุเพียง ๑๙ ปีเท่านั้น ครั้นแล้วในปีนั้นเอง ทางราชการได้แต่งตั้งให้เป็นผู้พิพากษาฝึกหัด รับราชการอยู่ศาลแพ่ง ต่อมาจึงได้รับแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาออกไปรับราชการต่างจังหวัดเริ่มแรกเป็นผู้พิพากษาศาลมณฑลอุดร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘ ได้รับพระราชทานเงินเดือนเป็นพิเศษ เดือนละ ๓๐๐ บาท พ.ศ. ๒๔๖๐ เป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนครพนม พ.ศ. ๒๔๖๔ เป็นผู้พิพากษาศาลมณฑลนครสวรรค์ พ.ศ. ~~๒๔๖๙~~ + เป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสิงห์บุรี
เป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พ.ศ. 24[illegible]
ต่อจากนั้นได้ย้ายกลับเข้ามารับราชการในกรุงเทพ ฯ เป็นผู้พิพากษาหัว

หน้าศาลอาญาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๘ แล้วเลื่อนตำแหน่งขึ้นเป็นผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๑ ขณะนั้นยังเป็นข้าราชการตุลาการสามัญชั้นเอก ต่อมาถึง พ.ศ. ๒๔๘๕ ได้เลื่อนชั้นขึ้นเป็นข้าราชการตุลาการสามัญชั้นพิเศษ แล้วได้ทรงกรุณาโปรดเกล้าแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้ากองในศาลอุทธรณ์ อันเป็นตำแหน่งสุดท้ายที่ได้รับราชการมา จนกระทั่งถึงแก่อนิจกรรม โดยได้รับพระราชทานเงินเดือน ๆ ละ ๗๕๐ บาท

ส่วนยศบรรดาศักดิ์ และเครื่องราชอิสสริยาภรณ์ที่ พระทิพย์ประชา ได้รับพระราชทานนั้น เริ่มเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘ ได้รับยศเป็นรองอำมาตย์เอก พ.ศ. ๒๔๕๙ ได้รับบรรดาศักดิ์เป็นหลวงทิพย์ประชา พ.ศ. ๒๔๖๑ ได้รับเครื่องราชอิสสริยาภรณ์เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย แล้วเลื่อนยศครั้งสุดท้ายเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๑ เป็น อำมาตย์โทเลื่อนบรรดาศักดิ์เป็นพระทิพย์ประชา เมื่อ พ.ศ, ๒๔๖๖ และได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสสริยาภรณ์เลื่อนขึ้นตามลำดับ ชั้นสูงสุดที่ได้รับคือ ตริตาภรณ์ช้างเผือกได้รับเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๓ และทวิติยาภรณ์มงกุฎไทย ได้รับเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๑

พระทิพย์ประชา ได้เริ่มป่วยด้วยโรคตับกลัดหนอง เมื่อเดือนกันยายน ๒๔๙๔ อาการกำเริบร้ายแรงขึ้นเมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๔๙๕ รุ่งขึ้นวันที่ ๑๑ ได้ไปรับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลศิริราช แต่ด้วยอาการกำเริบร้ายแรงมากเสียแล้ว สุดความสามารถของนายแพทย์จะ

เยี่ยวยารักษา จึ่งได้ถึงแก่อนิจกรรม เมื่อเวลา ๒ นาฬิกาเศษ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๔๙๕ ศิริรวมอายุได้ ๕๙ ปี มีบุตรธิดาที่ยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน รวม ๑๒ คน คือ

๑. นายประชา สุนทรสุต
๒. นายประพัฒน์ สุนทรสุต
๓. นางสาวถวิล สุนทรสุต
๔. นายชาญ สุนทรสุต
๕. นางบังอร เกิดผล
๖. นางพัชนี อินทรประสงค์
๗. นางสาวประจวบ สุนทรสุต
๘. ร.ต.ต. ประทีป สุนทรสุต
๙. นางสาวทัศนา สุนทรสุต
๑๐. นางสาวศรีสมร สุนทรสุต
๑๑. เด็กหญิงพันธ์ทิพย์ สุนทรสุต
๑๒. เด็กหญิงสดศรี สุนทรสุต

พระทิพย์ประชาอุปสมบทเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๙ ในสำนักวัดเทพศิรินทราวาส จังหวัดพระนคร

ประมวลบทมาตรา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕

โดยที่รัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดที่กำหนดระบอบและวางระเบียบในการปกครองประเทศชาติ ได้สถาปนาขึ้นในประเทศไทยใช้เป็นฉบับถาวรเริ่มแรกด้วย "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม" ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมสั่งให้ตราขึ้น ประสิทธิ์ประสาทประกาศพระราชทานแก่ประชากรของพระองค์ เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕ ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยนามประเทศ เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๔๘๒ โดย "รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยนาม ประเทศพุทธศักราช ๒๔๘๒" บัญญัติให้เรียกนามประเทศว่า "ประเทศไทย" และบทแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นใดซึ่งใช้คำว่า "สยาม" ให้ใช้คำว่า "ไทย" แทน ต่อแต่นั้นมารัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรสยาม ฉบับพุทธศักราช ๒๔๗๕ นั้นจึงได้เรียกใหม่ว่า รัฐธรรมนูญแห่งรชาอาณาจักรไทยฉบับพุทธศักราช ๒๔๗๕ จำเนียรกาลสืบมาได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอีกหลายฉบับ จนในที่สุดปัจจุบันนี้ได้กลับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับพุทธศักราช

๒๔๗๕ แต่เพราะมีบทบัญญัติบางมาตราอันไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สภาผู้แทนราษฎรปรึกษากันดำเนินการปรับปรุงเสียใหม่ เพื่อให้เป็นหลักถาวรแห่งประศาสนวิธีต่อไป ครั้นแล้วจึงได้มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมสั่งให้ตรา "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช ๒๔๙๕" ประสิทธิ์ประสาทประกาศพระราชทานแก่ประชากรของพระองค์ เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๔๙๕ อันมีบทบัญญัติให้ใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาจักรไทยฉบับพุทธศักราช๒๔๗๕ พร้อมทั้ง รัฐธรรมนูญแก้ ไขเพิ่มเติม ว่าด้วยนามประเทศ พุทธศักราช ๒๔๘๒ เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับถาวร ตั้งแต่วันที่ประกาศนั้นเป็นต้นไป และบัญญัติให้แก้ไขเพิ่มเติมบทมาตราในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับพุทธศักราช ๒๔๗๕ ซึ่งจำแนกบทมาตราไว้เพียง ๗ หมวด รวม ๖๘ มาตราเท่านั้นเพิ่มเติมขึ้นใหม่เป็น ๙ หมวด รวมถึง ๑๒๓ มาตรา โดยบทมาตราเดิมถูกแก้ไขให้ยกเลิกเสียทีเดียวบ้าง ให้แก้เลขหมวดเลขมาตราส่วนข้อความยังคงไว้บ้าง และข้อความที่แก้ไขหรือเพิ่มเติมขึ้นใหม่ อันมีอยู่ด้วยกันเป็นจำนวนมากก็ได้บัญญัติเป็นมาตรา ๆ แซกลงไว้ตามหมวดหมู่เดิมบ้าง ตั้งเป็นหมวดและมาตราเพิ่มขึ้นอีกบ้าง โดยเรียงเลขหมวดเลขมาตราตามลำดับไปจากบทมาตราเดิมจนกระทั่งจบ ซึ่งผลของการแก้ไขเพิ่มเติมอย่างมากเช่นนั้นทำให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช ๒๔๗๕ ที่

เคยมีบทบัญญัติเพียง ๖๘ มาตรานั้นกลับมีมากขึ้นถึง ๑๒๓ มาตรา โดยเรียงกันเปนลำดับไปจนจบบริบูรณ์ เสมือนหนึ่งยกร่างขึ้นใหม่ทั้งฉบับ หากแต่มิได้ประมวลไว้ฉบับเดียวกันเท่านั้น เมื่อเปนการแก้ไขเพิ่มเติม หาใช่ประมวลร่างขึ้นเปนฉบับใหม่ดั่งนี้ การอ่านหรือศึกษาหาความเข้าใจจึ่งต้องนำเอารัฐธรรมนูญทั้งฉบับเดิมและฉบับแก้ไขเพิ่มเติมใหม่ มาอ่านประกอบไปพร้อม ๆ กัน หาไม่แล้วก็จะได้ความไม่สมบูรณ์ และติดต่อกันเป็นลำดับ ย่อมทำให้ยุ่งยากแก่การอ่านและศึกษา หาความเข้าใจอยู่ไม่น้อย อีกทั้งเลขมาตราในฉบับเดิมก็ถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงไปแทบหมด และได้มีบทบัญญัติไว้ในท้ายที่สุดเองฉบับแก้ไขเพิ่มเติมนี้ว่า "บรรดามาตราต่าง ๆ ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยฉบับพุทธศักราช ๒๔๗๕ ซึ่งได้มีการแก้เลขมาตราตามรัฐธรรมนูญนี้แล้วนั้น ถ้าได้อ้างถึงบทมาตราใดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับพุทธศักราช ๒๔๗๕ ให้ถือว่าอ้างถึงบทมาตราตามที่แก้เลขมาตราใหม่นั้น" กล่าวคือการอ้างถึงบทมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในปัจจุบันนี้ พึงอ้างแต่ตามบท มาตราที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมขึ้นใหม่นั้นตลอดไป โดยถือว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับพุทธศักราช ๒๔๗๕ นั้น ได้มีบท มาตราอยู่ ๑๒๓ มาตรา แทนที่จะมีเพียง ๖๘ มาตราดั่งแต่ก่อน ฉนั้นการที่จะอ้างบทมาตราตามที่แก้ไขเพิ่มเติมใหม่ ตลอดจนจะทราบถึงข้อความในมาตราหนึ่ง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันนี้ ย่อมจะไม่ได้รับความสะดวก

อย่างมาก ถ้าหากมิได้ประมวลบทมาตราให้สำเร็จรูปขึ้นไว้ตามที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมใหม่นั้น เพราะมีความรู้สึกอยู่ดังนี้ จึงได้ประมวลบทมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ ให้สำเร็จรูปดั่งกล่าวขึ้นไว้ต่อไปนี้ เพื่อหวังผลให้เป็นความสะดวกที่จะอ่านหรือศึกษาหาความเข้าใจเป็นการส่วนตัวเท่านั้น ไม่มีประสงค์นอกเหนือไปอีกแต่อย่างหนึ่งอย่างใดเลย

หลวงการุณย์นราทร

วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๔๙๕

บททั่วไป

มาตรา ๑ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกมิได้ ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิดหรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน

มาตรา ๒ อำนาจอธิปไตยย่อมมาจากปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุข ทรงใช้อำนาจนั้น แต่โดยบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญนี้

หมวด ๑

พระมหากษัตริย์

มาตรา ๓ องค์พระมหากษัตริย์ ดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่ เคารพสักการ ผู้ใดจะละเมิดมิได้

มาตรา ๔ ผู้ใดจะกล่าวหา หรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ ในทางใด ๆ มิได้

มาตรา ๕ พระมหากษัตริย์ต้องทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก

มาตรา ๖ พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย

มาตรา ๗ พระมหากษัตริย์ ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติ โดยคำแนะนำและยินยอม ของสภาผู้แทนราษฎร

มาตรา ๘ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๙ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจตุลาการทางศาลที่ได้ตั้งขึ้นตามกฎหมาย

มาตรา ๑๐ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะสถาปนาฐานันดรศักดิ์ และพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

มาตรา ๑๑ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการเลือกและแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธานองคมนตรีคนหนึ่ง และองคมนตรีอีกไม่มากกว่าแปดคนประกอบเป็นองคมนตรี

คณะองคมนตรีมีหน้าที่ถวายความเห็นต่อพระมหากษัตริย์ในพระราชกรณียกิจทั้งปวงที่พระมหากษัตริย์ทรงปรึกษา และหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๒ การเลือกและแต่งตั้งองคมนตรีก็ดี การให้องคมนตรีพ้นจากตำแหน่งก็ดี ให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย

มาตรา ๑๓ องคมนตรีต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ รัฐมนตรี หรือข้าราชการการเมืองอื่น หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และต้องไม่แสดงการฝักใฝ่ในพรรคการเมืองใดๆ

มาตรา ๑๔ ก่อนเข้ารับหน้าที่องคมนตรีต้องปฏิญาณตน ต่อพระพักตร์พระมหากษัตริย์ว่า จะซื่อสัตย์สุจริต และจงรักภักดีต่อพระมหา

กษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชนทั้งจะรักษาไว้ และปฏิบัติตาม ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ

มาตรา ๑๕ องคมนตรีพ้นจากตำแหน่งเมื่อตาย ลาออก หรือมีพระบรมราชโองการให้พ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๖ การแต่งตั้งและถอดถอนข้าราชการในพระองค์และสมุหราชองครักษ์ให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย

มาตรา ๑๗ ในเมื่อพระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักร หรือด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งจะทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้ จะได้ทรงแต่งตั้งผู้ใดผู้หนึ่งด้วยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๑๘ ในกรณีย์ที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามความในมาตรา ๑๗ ก็ดี ในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่สามารถทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เพราะยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะหรือเพราะเหตุอื่นใดก็ดี ให้คณะองค์มนตรีเสนอชื่อผู้ใดผู้หนึ่งที่สมควรดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อสภาผู้แทนราษฎรเพื่อขอความเห็นชอบ เมื่อสภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบแล้ว ก็ให้สภาผู้แทนราษฎรประกาศในพระบรมภิไธยพระมหากษัตริย์

แต่งตั้งผู้นั้นเปนผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

ในกรณีที่ไม่มีคณะองคมนตรี ให้คณะรัฐมนตรีทำหน้าที่แทนคณะองคมนตรีตามความในวรรคแรก

มาตรา ๑๙ ในระหว่างที่ไม่มีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๗ หรือ มาตรา ๑๘ ก็ดี ในกรณีที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งได้รับความแต่งตั้งตามความในมาตรา ๑๗ หรือมาตรา ๑๘ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งก็ดี ให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ชั่วคราว

ในระหว่างที่ประธานองคมนตรี ทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ประธานองคมนตรีจะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นประธานองคมนตรีมิได้

ในกรณีที่ประธานองคมนตรีไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วย เหตุใดเหตุหนึ่ง ให้คณะองคมนตรีเลือกองคมนตรีคนหนึ่งขึ้นเป็นประธานองคมนตรีชั่วคราว

ในกรณีที่ไม่มีคณะองคมนตรี ให้คณะรัฐมนตรีทำหน้าที่แทนประธานองคมนตรีตามความในวรรคแรก

มาตรา ๒๐ ก่อนเข้ารับหน้าที่ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับแต่งตั้งตามความใน มาตรา ๑๗ หรือ ๑๘ ต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรด้วยคำว่า จะซื่อสัตย์สุจริตและจงรักภักดีต่อ

พระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ

มาตรา ๒๑ การสืบราชสมบัติให้เป็นไปโดยนัยแห่งกฎมนเทียรบาล ว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ และประกอบด้วยความเห็นของสภาผู้แทนราษฎร

การยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎมนเทียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ จะกระทำมิได้

มาตรา ๒๒ พระมหากษัตริย์ทรงรู้นิติภาวะเมื่อพระชนมายุครบสิบแปดปีบริบูรณ์

มาตรา ๒๓ ในกรณีที่ราชบัลลังก์หากว่างลง ให้คณะองคมนตรีเสนอพระนามผู้สืบราชสันตติวงศ์ตามกฎมนเทียรบาล ว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ ต่อสภาผู้แทนราษฎร เพื่อความเห็นชอบ เมื่อสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้สภาอันเชิญองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป แล้วให้ประธานสภาประกาศเพื่อให้ประชาชนทราบ

ในระหว่างที่ยังไม่ประกาศองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ตาม มาตรานี้ ถ้าได้มีการแต่งตั้งผู้ใดเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไว้ตามความในมาตรา ๑๗ หรือ มาตรา ๑๘ ก็ให้ผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทน

พระองค์ไปพลางก่อน แต่ถ้าไม่มีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ดังกล่าวนี้ ก็ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ดังกล่าวนี้ ก็ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไปพลางก่อน

ในกรณีที่ประธานองคมนตรี เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามความในวรรคก่อน ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๙ วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับ

ในกรณีที่ไม่มีคณะองคมนตรี ให้คณะรัฐมนตรีทำหน้าที่แทนคณะองคมนตรี หรือประธานองคมนตรีแล้วแต่กรณี

หมวด ๒
สิทธิและหน้าที่ของชนชาวไทย

มาตรา ๒๔ ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายฐานันดรศักดิ์โดยกำเนิดก็ดี โดยแต่งตั้งก็ดี หรือโดยประการใดก็ดี ไม่ทำให้เกิดเอกสิทธิอย่างใดเลย

มาตรา ๒๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนานิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตนเมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อ หน้าที่ ของพลเมือง และไม่เป็นการขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ในการใช้เสรีภาพดังกล่าวในวรรคก่อน บุคคลย่อมได้รับความ

คุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใด ๆ อันเป็นการรอนสิทธิเสียประโยชน์อันควรมิควรได้เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือแตกต่างจากบุคคลอื่น

มาตรา ๒๖ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในทรัพย์สินการพูดการเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การศึกษาอบรม การชุมนุมสาธารณ การตั้งสมาคม การตั้งพรรคการเมือง ทั้งนี้ภายใต้บังคับแห่งบทกฎหมาย

มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย

การจับกุม คุมขัง หรือตรวจค้นตัวบุคคลไม่ว่ากรณีใด ๆ จะกระทำได้ก็แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๒๘ การเกณฑ์แรงงานจะกระทำได้ก็แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๒๙ รัฐย่อมเคารพต่อกรรมสิทธิในทรัพย์สินของเอกชน การโอนกรรมกรสิทธิในทรัพย์สินของเอกชนมาเป็นของรัฐจะกระทำมิได้ เว้นแต่จำเป็นในการป้องกันประเทศโดยตรง หรือการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือประโยชน์ของรัฐอย่างอื่น และค่าชดใช้ค่าทดแทนอันเป็นธรรมให้แก่เจ้าของหรือผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายในการโอนกรรมสิทธิ์นั้น

มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในเคหสถาน

บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัย และ ครอบ—ครองเคหสถานโดยปรกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครองก็ดี การตรวจค้นเคหสถานก็ดี จะกระทำได้ก็แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๓๑ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักรและในการประกอบอาชีพ ทั้งนี้ภายใต้บังคับแห่งบทกฎหมาย

การเนรเทศบุคคลผู้มีสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักรจะกระทำมิได้

มาตรา ๓๒ บุคคลคนเดียว หรือหลายคนร่วมกันย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ภายในเงื่อนไขและวิธีการที่ กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๓๓ สิทธิของ บุคคลในครอบ ครัว ย่อมได้ รับ ความ คุ้มครอง

มาตรา ๓๔ สิทธิ ของบุคคล ที่จะ ฟ้องหน่วย ราชการ ซึ่งเป็น นิติบุคคลให้รับผิดเพื่อการกระทำของเจ้าพนักงานในฐานะ เสมือนเป็นตัวการหรือนายจ้างย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๓๕ บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้เป็นปฏิปักษ์ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญมิได้

มาตรา ๓๖ บุคคลซึ่งเป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการประจำอื่น

และพนักงานเทศบาล ย่อมมีสิทธิ และเสรีภาพ ตาม รัฐธรรมนูญ เช่นเดียวกับประชาชนพลเมือง เว้นแต่ที่ จำกัดในกฎหมาย หรือกฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจกฎหมาย เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับ การเมือง สมรรถภาพหรือวินัย

มาตรา ๓๗ บุคคลมีหน้าที่ รักษาไว้ซึ่งการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข และมี หน้าที่ เคารพ ต่อกฎหมาย ป้องกันประเทศ ช่วยเหลือ ราชการโดยทางเสียภาษี และ อื่น ๆ ภายในเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

หมวด ๓.

แนวนโยบายแห่งรัฐ

มาตรา ๓๘ รัฐจะต้องรักษาไว้ซึ่งเอกราช และร่วมมือกับนานาประเทศเพื่อบำรุงสันติสุขของโลก

มาตรา ๓๙ รัฐต้องมีกำลัง ทหารไว้ เพื่อรักษาเอกราช และประโยชน์แห่งประเทศชาติ

มาตรา ๔๐ รัฐจะต้องรักษาความสงบภายในเพื่อยังผลให้ราษฎรประสพสันติสุข

มาตรา ๔๑ รัฐ พึงสนับ สนุน ให้เอกชนได้ มี การ ริ เริ่ม ใน ทางเศรษฐกิจ และประกอบกิจการ อันมีลักษณะ เป็นสาธารณูปโภค ให้ประสานกันกับการดำเนินกิจการทางเศรษฐกิจส่วนเอกชน

มาตรา ๔๒ รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงการศึกษาอบรม

การจัดระบบการศึกษาอบรมเป็นหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะ สถานศึกษาทั้งปวงย่อมอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐ

การศึกษาชั้นอุดมศึกษา รัฐพึงจัดการให้สถานศึกษาดำเนินกิจการของตนเองได้ภายในขอบเขตที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๔๓ รัฐพึงส่งเสริมการสาธารณสุข ตลอดถึงการมารดาและทารกสงเคราะห์

การป้องกันและปราบโรคระบาด รัฐจะต้องกระทำให้แก่ประชาชนโดยไม่คิดมูลค่า

มาตรา ๔๔ บทบัญญัติในหมวดนี้ มีไว้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการตรากฎหมาย และการบริหารราชการแผ่นดินตามนโยบายดั่งกำหนดไว้ และไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการฟ้องร้องรัฐ

หมวด ๔

สภาผู้แทนราษฎร

มาตรา ๔๕ สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเป็นผู้เลือกตั้งขึ้น

มาตรา ๔๖ คุณสมบัติแห่งผู้เลือกตั้ง และผู้สมัครรับเลือกตั้งอีกทั้งวิธีเลือกตั้ง และจำนวนสมาชิกให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

มาตรา ๔๗ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้อยู่ในตำแหน่งได้คราวละห้าปี ถ้าตำแหน่งสมาชิกว่างลงเพราะเหตุอื่น นอกจากถึงคราวออกตามวาระ ให้เลือกตั้งสมาชิกขึ้นแทนให้เต็มตำแหน่งที่ว่างอยู่ แต่สมาชิกที่เข้ามาแทนนั้นให้อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลาของผู้ซึ่งตนแทน

มาตรา ๔๘ ก่อนเข้ารับหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องปฏิญาณในที่ประชุมแห่งสภา ว่าจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๔๙ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย่อมเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทย มิใช่แทนแต่เฉพาะผู้ที่เลือกตั้งตนขึ้นมา ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจ ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายใด ๆ

มาตรา ๕๐ สมาชิกภาพแห่งสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อ

(๑) ถึงคราวออกตามวาระ หรือยุบสภา

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) ขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๕) สภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยให้ออกจากตำ

แหน่ง โดยเห็นว่ามีความประพฤติในทางจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่สภา มติในข้อนี้ต้องมีเสียงไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกที่มาประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดตาม (๔) ให้ศาลฎีกาวินิจฉัย ตามวิธีการ ที่กฎหมายกำหนด แต่การชี้ขาดของศาลฎีกาย่อมไม่กะทบกระทั่งการที่สมาชิกนั้นได้ปฏิบัติหน้าที่ในสภาก่อนที่มีการชี้ขาด

มาตรา ๕๑ พระมหากษัตริย์ทรงตั้งสมาชิกในสภาผู้แทนราษฎรตามมติของสภา ให้เป็นประธานแห่งสภาหนึ่งนาย เป็นรองประธานนายหนึ่งหรือหลายนายก็ได้

มาตรา ๕๒ ประธานแห่งสภามีหน้าที่ ดำเนินกิจ การของ สภาให้เป็นไปตามระเบียบ รองประธานมีหน้าที่กระทำกิจการแทน ประธานในเมื่อ ประธานไม่อยู่ หรือไม่ สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

มาตรา ๕๓ ในเมื่อประธาน และรอง ประธาน ไม่อยู่ในที่ ประชุม ให้สมาชิกเลือกตั้งกันเองขึ้นเป็นประธานการประชุมในคราวประชุมนั้น

มาตรา ๕๔ การประชุม ทุกคราวต้อง มีสมาชิก มาประชุม ไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด จึงเป็นองค์ประชุม

มาตรา ๕๕ การลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษานั้น ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ เว้นไว้แต่เรื่องซึ่งมีบทบัญญัติไว้เป็นพิเศษในรัฐธรรมนูญนี้

สมาชิกคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้ามีจำนวนเสียงลงคะแนนเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มเติมขึ้นได้อีกเสียงหนึ่งเปนเสียงชี้ขาด

มาตรา ๕๖ ในที่ประชุมแห่งสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใด ๆ ในทางแสดงข้อความหรือแสดงความเห็นหรือออกเสียงลงคะแนน ท่านว่าเปนเอกสิทธิอันเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเปนเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใด ๆ มิได้

เอกสิทธินี้คุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์ และโฆษณารายงานการประชุมโดยคำสั่งของสภา และคุ้มครองไปถึงบุคคลที่สภาเชิญมาแสดงข้อความ หรือออกความเห็นในที่ประชุมด้วย

มาตรา ๕๗ ในปีหนึ่งท่านให้มีสมัยประชุมสามัญสมัยหนึ่งหรือหลายสมัย แล้วแต่สภาจะกำหนด การประชุมครั้งแรกต้องกำหนดให้สมาชิกได้มาประชุมภายในเวลาเก้าสิบวัน นับแต่การเลือกตั้งเสร็จแล้ว วันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปีท่านให้สภากำหนด

มาตรา ๕๘ สมัยประชุมสามัญสมัยหนึ่ง ๆ ท่านว่ามีเวลากำหนดเก้าสิบวัน แต่พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้า ฯ ให้ขยายเวลาออกไปก็ได้

อนึ่งในเวลาเก้าสิบวันนั้น จะโปรดเกล้า ฯ ให้ปิดประชุมก็ได้

มาตรา ๕๙ พระมหากษัตริย์ทรงเรียกประชุมสภาผู้แทนราษฎรตามสมัยประชุม และทรงเปิดปิดประชุม

พิธีประชุมจะทรงพระกรุณาเสด็จพระราชดำเนินมาทรง ทำหรือ

ตะโปรดเกล้าให้รัชทายาทที่บรรลุนิติภาวะแล้ว หรือนายกรัฐมนตรีกระทำพิธีแทนพระองค์ก็ได้

มาตรา ๖๐ เมื่อเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ พระมหากษัตริย์จะทรงเรียกประชุมวิสามัญแห่งสภาผู้แทนราษฎรก็ได้

มาตรา ๖๑ เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสามของจำนวนทั้งหมด เห็นเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งรัฐแล้ว ย่อมมีสิทธิร่วมกันทำคำร้องต่อประธานแห่งสภา ให้นำความกราบบังคมทูลขอให้ทรงเรียกประชุมวิสามัญแห่งสภาผู้แทนราษฎรได้ ในกรณีเช่นนี้ท่านให้ประธานแห่งสภานำความกราบบังคมทูลและรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๖๒ ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับหรือคุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปทำการสอบสวน ในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภา หรือในกรณีที่จับในขณะกระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับสมาชิกในขณะกระทำผิด ให้รายงานไปยังประธานสภาโดยด่วน และประธานสภาอาจสั่งปล่อยผู้ถูกจับให้พ้นจากการคุมขังได้

มาตรา ๖๓ ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภา แต่กระนั้น

การพิจารณาคดีก็ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้น จะ มาเข้าเข้าประชุมสภา

การพิจารณาที่ศาลได้กระทำไปก่อนมีคำอ้างว่าจำเลยเป็นสมาชิกย่อมเป็นการใช้ได้

มาตรา ๖๔ ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถูกคุมขังในระหว่างสอบสวน หรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณีต้องสั่งปล่อย ทันที ถ้าหาก สภาได้ร้องขอ

คำสั่งปล่อยตามความในวรรคก่อน ให้มีผลบังคับตั้งแต่วันสั่งปล่อยจนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม

มาตรา ๖๕ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้ราษฎรเลือกตั้งสมาชิกมาใหม่ ในพระราชกฤษฎีกาให้ยุบสภาเช่นนี้ ต้องมีกำหนดให้เลือกตั้งสมาชิกใหม่ภายในเก้าสิบวัน

มาตรา ๖๖ บรรดาพระราชบัญญัติทั้งหลาย จะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร

มาตรา ๖๗ การตราพระราชบัญญัติขึ้นเป็นกฎหมายให้มีผลย้อนหลังเป็นการลงโทษบุคคลในทางอาญา หรือลงโทษบุคคลหนักขึ้นกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลากระทำความผิด จะกระทำมิได้

มาตรา ๖๘ งบประมาณแผ่นดินประจำปี ท่านว่าต้องตราขึ้นเป็นพระราชบัญญัติ ถ้าพระราชบัญญัติออกไม่ทันปีใหม่ ท่านให้ใช้พระราชบัญญัติงบประมาณปีก่อนนั้นไปพลาง

มาตรา ๖๙ การจ่ายเงินแผ่นดิน จะกระทำได้ก็ฉะเพาะที่ได้อนุญาตไว้ในกฎหมายว่าด้วยงบประมาณ เว้นแต่ในกรณีจำเป็นรีบด่วนจะจ่ายไปก่อนก็ได้ แต่ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีเช่นว่านี้ ต้องขออนุมัติจากสภาผู้แทนราษฎรในโอกาสแรกที่พึงกระทำได้

คำอนุมัติของสภาให้ทำเป็นพระราชบัญญัติฉะเพาะเรื่อง หรือรวมลงไว้ในพระราชบัญญัติโอนเงินในงบประมาณ หรือพระราชบัญญัติงบประมาณเพิ่มเติม หรือพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีถัดไป

มาตรา ๗๐ ในกรณีพิเศษซึ่งสมควรจะเป็นแผนการณ์ต่อเนื่องกัน อันเป็นราชการแผ่นดินเกี่ยวกับสาธารณูปโภค และจำต้องจ่ายเงินแผ่นดินเป็นระยะนานกว่าปีหนึ่ง จะตราพระราชบัญญัติขึ้นให้มีผลผูกมัดงบประมาณประจำปีก็ได้ แต่ระยะเวลาดังกล่าวต้องไม่เกินห้าปี

มาตรา ๗๑ เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้ร่างพระราชบัญญัติขึ้นสำเร็จแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำให้ขึ้นทูลเกล้าถวาย เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ท่านให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

มาตรา ๗๒ ร่างพระราชบัญญัติใด พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วย และพระราชทานคืนมายังสภาผู้แทนราษฎร หรือมิได้พระราชทานคืนมาภายในห้าสิบวัน สภาจะต้องปรึกษาร่างพระราชบัญญัตินั้นใหม่ ถ้าสภาลงมติยืนยันตามเดิมด้วยคะแนนเสียงเกินกว่ากึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระมหากษัตริย์มิได้ทรงลงพระปรมาภิไธยพระราชทานลงมาภายในสามสิบวัน ก็ให้นำพระราชบัญญัตินั้นประกาศลงในราชกิจจานุเบกษาใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ เสมือนหนึ่งว่าพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว

มาตรา ๗๓ ร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้ก็แต่โดยคณะรัฐมนตรี หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน สมาชิกจะเสนอได้ก็ต่อเมื่อมีรับรองของนายรัฐมนตรี

ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน หมายความถึงร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อความต่อไปนี้ทั้งหมด หรือแต่ข้อใดข้อหนึ่ง กล่าวคือการตั้งขึ้นหรือยกเลิกหรือลดหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือผ่อนหรือวางระเบียบการบังคับอันเกี่ยวกับภาษีหรืออากร การจัดสรรหรือรับหรือรักษาหรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการกู้เงิน หรือการค้ำประกันหรือการใช้เงินกู้หรือร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยเงินตรา

ในกรณีเป็นที่สงสัย ให้เป็นอำนาจของประธานสภาที่จะวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงินหรือไม่

มาตรา ๗๔ สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจควบคุมราชการแผ่นดิน

ในที่ประชุม สมาชิกทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในข้อความใด ๆ อันเกี่ยวกับการงานในหน้าที่ได้แต่รัฐมนตรีย่อมทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะไม่ตอบ เมื่อเห็นว่าข้อความนั้น ๆ ยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

มาตรา ๗๕ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ต่ำกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดมีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอให้เปิดอภิปรายทั่วไปในสภา เพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในปัญหาเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน

ญัตติดังกล่าวในวรรคก่อน ให้ยื่นต่อประธานสภาแจ้งไปยังนายกรัฐมนตรี เพื่อกำหนดเวลาสำหรับการเปิดอภิปรายทั่วไป ซึ่งต้องไม่ช้ากว่าสามสิบวันนับแต่วันที่นายกรัฐมนตรีได้รับแจ้งว่า แต่คณะรัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะขอให้ระงับการเปิดอภิปรายนั้นเสียได้ เมื่อเห็นว่าเป็นเรื่องที่ยังไม่เปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

ในการเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรานี้ สภาจะลงมติในปัญหาที่อภิปรายมิได้

มาตรา ๗๖ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสามของของจำนวนสมาชิกทั้งหมด มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป

เพื่อลงมติไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายตัวหรือทั้งคณะ

เมื่อการเปิดอภิปรายทั่วไปในสภาสิ้นสุดลง โดยมิใช่ด้วยมติให้ผ่านระเบียบวาระเปิดอภิปรายนั้นไป ให้สภาผู้แทนลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจแต่การลงมติในกรณีเช่นนี้ มิให้กระทำในวันเดียวกันกับวันที่การอภิปรายสิ้นสุด

มาตรา ๗๗ การประชุมของสภาผู้แทนราษฎรย่อมเป็นการเปิดเผย ตามลักษณะที่จะได้กำหนดไว้ในข้อบังคับของสภา แต่การประชุมลับก็ย่อมมีได้ เมื่อคณะรัฐมนตรีร้องขอหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรวมกันไม่ต่ำกว่าสิบห้าคนร้องขอ

มาตรา ๗๘ สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจเลือกสมาชิกตั้งเป็นคณะกรรมาธิการสามัญและมีอำนาจเลือกบุคคลที่เป็นสมาชิก หรือมิได้เป็นสมาชิกก็ตาม เป็นคณะกรรมาธิการสามัญเพื่อกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนข้อความใด ๆ อันอยู่ในวงงานของสภาแล้วรายงานต่อสภา คณะกรรมาธิการที่กล่าวนี้ย่อมมีอำนาจเรียกบุคคลใด ๆ มาชี้แจงแสดงความเห็นในกิจการที่กระทำหรือพิจารณาอยู่นั้นได้

เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๖ นั้น ท่านว่าคุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่ตามมาตรานี้ด้วย

มาตรา ๗๙ การประชุมคณะกรรมาธิการตามมาตรา ๗๘ นั้น ท่านว่าต้องมีกรรมาธิการมาประชุมไม่ต่ำกว่ากึ่งจำนวนจึงเป็นองค์ประชุมได้

มาตรา ๘๐ สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจ ตั้งข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภา เพื่อดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

หมวด ๕

คณะรัฐมนตรี

มาตรา ๘๑ พระมหากษัตริย์ทรงตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีนายหนึ่ง และรัฐมนตรีอีกอย่างน้อยสิบสี่นาย อย่างมากยี่สิบแปดนาย

ในการตั้งนายกรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรเปนผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

ให้คณะรัฐมนตรีมีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน

มาตรา ๘๒ รัฐมนตรีผู้มิได้เปนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ย่อมมีสิทธิไปประชุมและแสดงความเห็นในสภาผู้แทนราษฎรได้ แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๖ นั้น ท่านให้นำมาใช้ด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๘๓ การตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเปนรัฐมนตรีนั้น ไม่ทำให้ผู้ได้รับตั้งจำต้องลาออกจากสมาชิกภาพ

มาตรา ๘๔ ในการบริหารราชการแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีต้อง

ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความไว้ใจของสภาผู้แทนราษฎร

รัฐมนตรีผู้ได้รับตั้งแต่ให้บัญชาการกระทรวงทะบวงการ ต้องรับผิดชอบในหน้าที่ของตนต่อสภาผู้แทนราษฎรในทางรัฐธรรมนูญ และรัฐมนตรีทุกคนจะได้รับแต่งตั้งให้บัญชาการกระทรวงทะบวงการ หรือไม่ก็ตาม ต้องรับผิดชอบร่วมกันในนโยบายทั่วไปของรัฐบาล

มาตรา ๘๕ ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับราชการแผ่นดินที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควรจะฟังความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายกรัฐมนตรีจะแจ้งไปยังประธานสภาขอให้เปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมของของสภาก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ สภาจะลงมติในปัญหาที่เปิดอภิปรายมิได้

มาตรา ๘๖ ในระหว่างเวลาบริหารราชการแผ่นดิน ภายหลังที่ได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ถ้ามีพฤติการณ์ที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควร คณะรัฐมนตรีจะขอให้สภายืนยันความไว้วางใจอีกก็ได้

มาตรา ๘๗ รัฐมนตรีทั้งคณะต้องออกจากตำแหน่ง เมื่อสภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่ไว้วางใจในคณะ หรือเมื่อสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ให้ความไว้วางใจแก่คณะรัฐมนตรีในขณะเข้ารับหน้าที่นั้นสิ้นสุดลง หรือเมื่อความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลง ในกรณีทั้งสามนี้ คณะรัฐมนตรีที่ออกนั้นต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินการไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่

นอกจากนี้ความเปนรัฐมนตรีจะสิ้นสุดลงเฉพาะตัวโดย

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามสำหรับผู้สมัครเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎ

(๔) สภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่ไว้วางใจ

มาตรา ๘๘ ในเหตุฉุกเฉินที่มีความจำเปนรีบด่วนในอันจะรักษาความปลอดภัยสาธารณ หรือป้องภัยบัดพิบัติสาธารณ และจะเรียกประชุมสภาผู้แทนราษฎรให้ทันท่วงทีมิได้ก็ดี เมื่อกรณีเช่นว่านี้เกิดขึ้นในระหว่างสภาถูกยุบก็ดี พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดั่งเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

ในการประชุมสภาคราวต่อไป ให้เสนอพระราชกำหนดนั้นต่อสภาโดยไม่ชักช้า ถ้าสภาอนุมัติแล้ว พระราชกำหนดนั้นก็ให้มีผลเปนพระราชบัญญัติต่อไป ถ้าสภาไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้นก็เปนอันตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระทั่งกิจการที่ได้เปนไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น

คำอนุมัติและไม่อนุมัติให้ทำเปนพระราชบัญญัติ

มาตรา ๘๙ ในระหว่างสมัยประชุม ถ้ามีความจำเปนต้องมีกฎหมายเกี่ยวด้วยการภาษีอากรหรือเงินตรา ซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาด่วนและลับ เพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดินพระมหากษัตริย์จะทรง

ตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

พระราชกำหนดที่ได้ตราขึ้นตามความในวรรคก่อน จะต้องนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรภายในสองวัน นับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๘ วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๙๐ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศใช้กฎอัยการศึกตามลักษณะและวิธีการตามกฎหมายว่าด้วยการใช้กฎอัยการศึก

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องประกาศใช้กฎอัยการศึกเฉพาะแห่งเป็นการรีบด่วน เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารย่อมกระทำได้ตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก

มาตรา ๙๑ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศสงคราม เมื่อได้รับความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว และไม่เป็นการขัดกับกฎบัตรขององค์การสหประชาชาติ มติให้ความยินยอมของสภาผู้แทนราษฎรต้องมีเสียงไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

มาตรา ๙๒ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพสงบศึก และทำหนังสือสัญญาอื่นกับนานาประเทศ

หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตต์ไทย หรือ จะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเปนไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร

มาตรา ๙๔ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจ ที่จะพระราชทานอภัยโทษ

มาตรา ๙๔ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจ ในการถอดถอนฐานันดรศักดิ์ และเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์

มาตรา ๙๕ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะตราพระราชกฤษฎีกาโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย

มาตรา ๙๖ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและถอดถอนข้าราชการฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนตำแหน่งปลัดกระทรวง อธิบดี และเทียบเท่า

มาตรา ๙๗ การกำหนดคุณสมบัติ การบรรจุ การแต่งตั้ง การถอดถอนและการลงโทษข้าราชการ ให้เปนไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๙๘ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๗ มาตรา ๒๑ และมาตรา ๘๑ บทกฎหมายพระราชหัตถเลขา และพระบรมราชโองการใดๆ อันเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน ต้องมีรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

หมวด ๖

ศาล

มาตรา ๙๙ การพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ท่านว่า เป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะซึ่งจะต้องดำเนินตามกฎหมายและในนามพระมหากษัตริย์

มาตรา ๑๐๐ บรรดาศาลทั้งหลายจักตั้งขึ้นได้แต่ โดยพระราชบัญญัติ

มาตรา ๑๐๑ การตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดี ในหนึ่ง หรือที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะแทนศาลธรรมดาที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษ าคดีนั้นจะกระทำมิได้

มาตรา ๑๐๒ การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเปนการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่ม เติมกฎหมาย ว่าด้วย ธรรมนูญศาล หรือ พิธี พิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำ มิได้

มาตรา ๑๐๓ ผู้พิ พากษาย่อมมี อิสสระ ในการพิ จารณาพิพากษาอรรถคดีให้เปนไปตามกฎหมาย

มาตรา ๑๐๔ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ย้าย และถอดถอนผู้ พิพากษา

๑๐๕ การแต่งตั้ง การย้าย และการถอด ถอนผู้ พิพากษาจะต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการ ตามกฎหมายว่า

ด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการก่อน แล้วจึงนำความกราบบังคมทูล

การเลื่อนตำแหน่ง และการเลื่อนเงินเดือนผู้พิพากษาจะต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

หมวด ๗

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๐๖ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานศาลฎีกา อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ อธิบดีกรมอัยการ และบุคคลอื่นอีกสามคนซึ่งสภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ประธานศาลฎีกาเป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๐๗ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้

วิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา ๑๐๘ ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งทั่วไป ให้สภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญจากผู้ทรงคุณวุฒิใหม่ ภายในสามสิบวันนับแต่วันเปิดสมัยประชุมสภาครั้งแรก

กำหนดวันดังกล่าวในวรรคก่อน ให้หมายถึงวันในสมัยประชุม

ในการแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญตามความในวรรคแรก สภาจะแต่งตั้งผู้ที่พ้นจากตำแหน่งให้เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญใหม่อีกได้

มาตรา ๑๐๙ ตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งสภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) เปิดสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรก หลังจากการเลือกตั้งทั่วไป

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) ขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่า ด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๕) ต้องคำพิพากษาจำคุก

มาตรา ๑๑๐ ถ้าตำแหน่งตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งว่างลงเพราะเหตุอื่นใด นอกจากถึงคราวออกเมื่อเปิดสมัยประชุมสภาครั้งแรกหลังจากการเลือกตั้งทั่วไป ให้สภาแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญเข้ามาแทนภายในกำหนดเวลาสามสิบวัน

กำหนดวันดังกล่าวในวรรคก่อน ให้หมายถึงวันในสมัยประชุม

หมวด ๘

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๑๑ รัฐธรรมนูญนี้จะแก้ไขเพิ่มเติมได้ ก็แต่โดยเงื่อนไขดังต่อไปนี้

(๑) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสี่ของ จำนวนสมาชิก ทั้งหมด

(๒) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้ ให้สภา ผู้แทนราษฎรพิจารณาเปนสามวาระ

(๓) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขั้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมีเสียงเห็นชอบด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

(๔) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองขั้นพิจารณา เรียงลำดับมาตรา ให้ถือเอาเสียงข้างมากเปนประมาณ

(๕) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้ว ให้รอไว้สิบห้าวันเมื่อพ้นกำหนดนี้แล้ว ให้สภาผู้แทนราษฎร พิจารณาในวาระที่สามต่อไป

(๖) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้าย ให้ใช้เรียกชื่อ และต้องมีเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เปนรัฐธรรมนูญ ไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

(๗) เมื่อการออกเสียงลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวข้างบนนี้แล้ว ให้นำขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวาย และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๗๑ และมาตรา ๗๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๙

บทสุดท้าย

มาตรา ๑๑๒ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๒๔ ถ้ามีปัญหาการตีความรัฐธรรมนูญอันอยู่ในวงงานของสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นอำนาจของสภาที่จะตีความ และให้ถือว่าการตีความของสภาเป็นเด็ดขาด

ในการตีความรัฐธรรมนูญตามความในวรรคก่อน ต้องมีสมาชิกประชุมไม่ต่ำกว่ากึ่งจำนวนสมาชิกทั้งหมด จึงจะเป็นองค์การประชุม

มาตรา ๑๑๓ บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญบทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

มาตรา ๑๑๔ ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๑๑๓ ก็ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวแล้วส่งความเห็นเช่นว่านั้นตามทางการ เพื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ถือเป็นเด็ดขาด และ

ให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระทั่งคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๑๑๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๑๖ ในวาระเริ่มแรกภายในระยะเวลาสิบปีนับแต่ใช้บังคับรัฐธรรมนูญนี้ ให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิก ๒ ประเภท มีจำนวนเท่ากัน

(๑) สมาชิกประเภทที่ ๑ ได้แก่ผู้ซึ่งราษฎรเลือกตั้งตามบทบัญญัติมาตรา ๔๕ และมาตรา ๔๖

(๒) สมาชิกประเภทที่ ๒ ได้แก่ผู้ซึ่งพระมหากษัตริย์ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งขึ้นไว้แล้วในวันที่ใช้บังคับรัฐธรรมนูญนี้

ในระหว่างที่สมาชิกประเภทที่ ๑ ยังไม่ได้เข้ารับหน้าที่ ให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกประเภทที่ ๒ ไปพลางก่อน

มาตรา ๑๑๖ เมื่อได้ใช้บังคับรัฐธรรมนูญนี้ไปแล้วห้าปี ถ้าผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดใด ๆ ได้รับการศึกษาอบรม จบชั้นประถมศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการเป็นจำนวนเกินกึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมดในจังหวัดนั้น ก็ให้สมาชิกประเภทที่ ๒ ออกจากตำแหน่งมีจำนวนเท่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีการเลือกตั้งในจังหวัด

นั้น หลักเกณฑ์และวิธีการออกจากตำแหน่งให้เป็นไปตามข้อบังคับ ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรจะได้ตราขึ้น

ในระหว่างที่สมาชิกประเภทที่ ๒ ว่างลงตามมาตรานี้ ถ้าตำแหน่งโดยมิใช่โดยการออกสมาชิกประเภท ๒ ตามความในวรรคแรกพระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งบุคคลที่มีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้เป็นสมาชิกประเภทที่ ๒ เท่าจำนวนตำแหน่งที่ว่างลงนั้น

ในกรณีที่จะมีการออกจากตำแหน่งสมาชิกประเภทที่ ๒ ตามความในวรรคแรก ให้คณะรัฐมนตรีประกาศจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งได้รับการศึกษาอบรมจบชั้นประถมศึกษา ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ในวันที่ ๑ มกราคมของทุก ๆ ปี

มาตรา ๑๑๗ ในกรณีสมาชิกประเภทที่ ๒ จะต้องออกจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๑๖ ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกชั้นที่ ๑ เพิ่มขึ้นมีจำนวนเท่ากับจำนวนสมาชิกประเภทที่ ๒ ที่จะต้องออกจากตำแหน่งนั้นภายในวันที่ ๑ เมษายน และให้สมาชิกประเภทที่ ๒ ออกจากตำแหน่งในวันที่สมาชิกประเภทที่ ๑ เข้ารับหน้าที่

มาตรา ๑๑๘ ในระหว่างที่มีสมาชิกประเภทที่ ๒ ถ้ามีการยุบสภาตามความในมาตรา ๒๕ ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกใหม่เฉพาะในส่วนสมาชิกประเภทที่ ๑

มาตรา ๑๑๙ ภายใต้บังคับมาตรา ๕๐ (๒) (๓) (๔) และ (๕)

ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช ๒๔๗๕ สมาชิกประเภทที่ ๒ คงอยู่ในตำแหน่งได้ตลอดเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๑๕ แต่มิให้มีการประชุมดำเนินการของสภาผู้แทนราษฎรในระหว่างที่สภาต้องถูกยุบตามความในมาตรา ๖๕

มาตรา ๑๒๐ ก่อนที่จะมีกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรนนูญนี้ ให้นำบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ใช้อยู่ในวันใช้บังคับรัฐธรรมนูญนี้มาใช้บังคับ

มาตรา ๑๒๑ ให้คณะรัฐมนตรีซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันใช้บังคับรัฐธรรมนูญนี้ คงอยู่ในตำแหน่งบริหารราชการแผ่นดินตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อสภาผู้แทนรารฎรต่อไปก่อน และพ้นจากตำแหน่งเมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๑ เข้ารับหน้าที่ และให้นำความในมาตรา ๙๒ มาใช้บังคับ

มาตรา ๑๒๒ ในวาระเริ่มแรกให้สภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๐๖ ให้เสร็จสิ้นภายในกำกำหนดสามสิบวันนับตั้งแต่วันที่สมาชิกประเภทที่ ๑ ได้เข้ารับหน้าที่

มาตรา ๑๒๔ เมื่อเลิกมีสมาชิกประเภทที่ ๒ ข้าราชการประจำต้องออกจากตำแหน่งก่อน จึงจะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่นได้

พิมพ์ที่สำนักพิมพ์บางกอกไทม์
๒๔๙ หลานหลวง พระนคร โทร. ๒๑๘๖๔
นายวรพจน์ ณ ถลาง ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา เม.ย. ๙๕